

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sect. VI. An effectus secutus ad causam positivam voluntariè datam, sit
voluntarius: Vbi etiam de omiſsione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

Sanctus Ambrosius, si non pavisti occidisti. de quo alibi.

III. Primò itaque si ita proponatur quaestio ut is subvenire omittat ex intentione lapsus, vel mortis, tunc etiam si nullum sit præceptum, adhuc effectus inde secutus erit illi moraliter saltem voluntarius, tunc enim censetur aliquid moraliter voluntarium, quando facienti imputari potest in ordine ad laudem, aut vituperium, quod in his & similibus casibus fieri passim ab omnibus solet; cuncti enim ei vertunt vitio si ex huiusmodi intentione subvenire omittat.

IV. Si verò effectus hoc modo prævisus sequatur ad omissionem, & nec sit de eâ re præceptum, nec intendatur, probabilius videtur non esse voluntarium: ita S. Thomas citatus, Cajetanus & Thomistæ communiter, Vasquez Disp. illâ 24. & alii, licet contrarium affirmet Salas d. 1. sect. 4. num. 43. & alii nonnulli. Ratio est, quia hic effectus non est absolute à voluntate, vel physice, vel in morali hominum aestimatione: non physice, ut constat, cum is physice nullo modo ad lapsum illum concurrat, utpote qui, ut suppono, adæquatè sit physice aliunde. Nec etiam est à voluntate moraliter; tunc enim solum in morali aestimatione ei imputatur ad culpam, quando est obligatio: siquidem Angelus posset eundem effectum impedire, & tamen ei non imputatur. Imò & ipsi Deo peccata, quæ impedire posset non impediendo, peccata illa essent voluntaria. Hic ergo solum est effectus permissus, & consequenter non propriè voluntarius, sed ad summum numerandus inter voluntaria impropria, & indirecta.

V. Dices: æquè hæc sunt voluntaria sine præcepto, ac cum illo, præceptum enim non facit, sed supponit libertatem, sicut non facit, sed supponit libertatem. Respondeo supponere quidem libertatem in actu positivo omissionis, & consequenter illud voluntarium in volitione omittendi repertum, vel etiam in purâ omissione, quam habere in se rationem voluntarii, ostendi in libris de Animâ, Disp. 26. sect. 3. num. 6. Hinc tamen, nil contra nos, qui solum negamus effectum esse voluntarium secluso præcepto, non omissionem succurrendi. Dicimus itaque effectum illumposito præcepto, non esse magis physice voluntarium, quam erat ante, esse tamen moraliter, in quantum scilicet jam imputari potest ad culpam cum ante præceptum non posset.

VI. Dices secundò: illud esse voluntarium quod in potestate alicujus est, ut fiat, vel non fiat, sed ita se habet lapsus ille in præsentia, ergo. Distinguo majorem; est voluntarium in potentiâ, concedo majorem; voluntarium actu nego, ad hoc enim requiritur concursus aliquo modo positivus, non merè permissivus, sicut est in huiusmodi omissione: sic enim ad summum effectus est voluntariè permissus, non tamen voluntarius.

SECTIO SEXTA.

An effectus secutus ad causam positivam voluntariè datam sit voluntarius: ubi etiam de omissione.

I. Dicitur aliquibus hunc effectum esse voluntarium, alii negant.

DIVISI hac in parte sunt Theologi, affirmantibus aliis, aliis negantibus. Prima itaque sententia asserit huiusmodi effectum fore voluntarium, quamvis non culpabilem: ita Vasquez disp. 24.

cap. 3. num. 9. Salas disp. 1. sect. 4. num. 167. idemque tenere videtur Suarez 1. 2. disp. 4. & alii. Secunda sententia docet huiusmodi effectum, non esse voluntarium, nisi adsit obligatio non dandi causam. Quò clariùs procedamus

Supponendum, ut istiusmodi effectus sit voluntarius, requiri ut sit prævisus, idque sive à causâ necessariâ effectus procedat, sive à liberâ: sicut enim ut Sectione primâ diximus, ad hoc ut res aliqua sit perfecte voluntaria, necessarium est ut plene cognoscatur, & quò perfectiùs cognoscitur, eò magis est voluntaria; ita ubi nulla cognitio, nullum voluntarium. Unde qui sagittam, vel in incertum jacit, vel ad metam emittit, invincibiliter ignorans illic latere hominem, quantumvis hominem illic præter opinionem latentem interficiat, mors tamen ejus non est sagittam emittenti voluntaria, utpote nullo modo prævisa. Quare non quisquis est rei alicujus causa, sequitur rem illam ei esse voluntariam, cum voluntarium, ut diximus, essentialiter supponat cognitionem.

Dico itaque primò, effectum etiam positivum, & prævisum secutum ad causam positivam voluntariè datam, seclusâ intentione & præcepto, non esse voluntarium, nec nisi sit obligatio non ponendi causam. Ratio est: ut namque aliquid sit voluntarium, non sufficit quòd quocumque modo sit à voluntate, etiam per actionem positivam, & cognoscatur, sed esse debet ex cognitione per se in effectum illum influente; at in hoc casu cognitio effectus non omnino in illum influit, effectus etenim, quantumcumque prævisus, si non intendatur, non procedit ex illâ cognitione; non enim magis sequitur, quam si non prævideretur, imò aliquando minus, cum subinde ex hac prævisione retardetur nonnihil operans à causâ illâ ponenda, minusque libenter eam ponat, quòd effectum illum inde secuturum animadvertat. Quare ut aliquid sit voluntarium non sufficit quòd prævideatur, sed ut cognitio illa sit aliquo modo influens, non merè concomitans: & idem est de actu bono in ordine ad laudem.

Aliud est si sit præceptum, seu obligatio talem causam non ponendi, tunc namque redditur effectus ex illa causa secutus voluntarius moraliter, seu ita, ut imputari possit ad culpam, ut latius dictum est sectione præcedente. At verò quoad physicum influxum eodem modo se gerit voluntas circa effectum illum secutum, ac si omnino non prævideretur: cum ergo nullo modo immutetur per cognitionem modus operandi voluntatis circa illum effectum, perinde se habet in ratione voluntarii circa eum voluntas, ac si cognitio illa hic & nunc non adesset, sed effectus planè ignoraretur.

Hinc insertur diversorum in particulari casuum, qui hic à nonnullis recenserentur solent, resolutio, & à Theologiae moralis scriptoribus latè discutuntur: existimo tamen eos omnes ex jactis jam fundamentis facile solvi posse, quorum proinde relatione in præsentia superfedeo. Videatur Sanchez, Layman, Bonacina, Filiucius, & alii.

Quoad secundum in titulo propositum, dico secundò, omissionem externam, si sequatur ad aliam actionem positivam, eodem modo non esse voluntariam, eadem quippe rationes de eâ urgent, ac de aliis, & à fortiori, si secludatur præceptum & intentio. Unde si quis exempli gratiâ studeat, vel aliquid agat die qua non est obligatio audiendi Sacrum, etiam si advertat inde secuturam omissionem Sacri, hæc tamen omissio non est ei voluntaria, sed voluntariè tantum permissa. Secus est si sit præceptum

II. Si hic effectus sit voluntarius, debet esse prævisus. Qui involuntarius est, non est voluntarius.

III. Effectus positivus non influit in effectum, sed operans ab illo ponendi seque retardat. Cognitio hæc non influit in effectum, sed operans ab illo ponendi seque retardat.

IV. Si sit præceptum, aut obligatio non ponendi causam, effectus est voluntarius moraliter.

V. Reliqua ad rerum moralium scriptores pertinent.

VI. Quod de effectibus positivis dicimus, dicendum de omissione externâ ad actionem positivam seque.

præceptum; in hoc enim casu esset omiffio Sacri moraliter ei voluntaria juxta jam dicta: sicut etiam esset, si ea intentione studeret, ut Sacrum omittet, etiam eo die, quo sacrum audire non teneretur, tunc namque cognitio illa omiffionis Sacri, peculiari modo influeret, alliciendo voluntatem ad illius omiffionem, sicut dictum est de re positiva.

Si omiffio externa intendatur, est voluntaria.

VII. Omiffio interna est voluntaria.

Por omiffionem potest vel violari, vel impleri præceptum.

Omiffio tamen interna, sive pura, sive positiva, est voluntaria, idque secluso omni præcepto & intentione reflexa de illius existentia. Ratio est: hæc namque omiffio & libera est, & procedit à voluntate ex vi cognitionis, cognitionis, inquam, non ipsius omiffionis, sed objecti: hoc autem sufficit ad omiffionem voluntariam, ut constat de ipso actu positivo, qui ut sit voluntarius, non requiritur ut procedat ex cognitione ipsius actus, hoc siquidem rarò contingit, sed ex cognitione objecti. Cum ergo omiffio talis sit naturæ, ut per eam possit vel violari vel impleri præceptum, est in se voluntaria antecedenter ad præceptum. Videatur Suarez d. 1. sect. 5. Valquez d. 24. qui hæc fusè, prosequuntur. Tractant hic aliqui utrum dari possit pura omiffio, sed ad ea quæ hic tradi solent parum necessaria est hæc questio, & latè eam in libris de Anima discussi Disp. vigesima sexta per totam.

habet, velletque, quantum est ex se, illud non fieri: soli ergo homini, qui illud omninò liberè vult & admittit, est voluntarium peccatum, non Deo.

Aliud est de suadente, nec enim in vitus, aut ab alio determinatus, & cupiens peccatum non fieri, hoc præstat, sed ultrò ac sponte, peccati que illius perpetrationem intendens, nec minùs est causa illius moralis, quàm peccans est causa physica. Unde S. Augustinus affirmat Judæos occidisse Christum gladio linguæ, & tunc illum percussisse quando clamabant, crucifige crucifige. Ex quibus sequitur peccatum suadenti illud, non voluntarium esse, sed etiam voluntarium: horum autem nihil reperitur in Deo, ut ostensum est.

IV. Cur suadenti sit voluntarium peccatum.

Quod si Deus habitum vitiosum homini infunderet (quod tamen plurimi negant fieri posse, sicut nec habitum erroris) peccatum nihilominus inde secutum non esset Deo voluntarium, utpote quod non intendit, sed averfatur & prohibet: Deus quippe ejusmodi habitum infundendo utitur jure suo, supremo scilicet dominio, quod in creaturas omnes habet, amplissimæque potestate, atque ita citra ullam peccati, quod inde sequitur, intentionem hoc præstare potest, nec peccatum illud erit ei voluntarium, sed solùm circa illud habebit se permissivè.

V. Si Deus habitum vitiosum, etiam intentum homini infunderet, peccatum inde secutum non esset Deo voluntarium.

SECTIO SEPTIMA.

Cur peccata nostra non sint Deo voluntaria.

SECTIO OCTAVA.

Inquiruntur varia ad completans voluntarii cognitionem conducentia.

I. Cur peccata nostra Deo non sint voluntaria.

RATIO dubitandi est: nam & ea antequam fiant cognoscit, & insuper ut Disp. 29. Phys. cum communi Philosophorum sententia contra Durandum & Dolam ostendi, Physicè & immediatè cum voluntate creata ad omnem actum peccati concurret, hæc autem duo ad completam voluntarii rationem abundè videntur sufficere.

II. Ratio est, quia peccata non intendit sed prohibet.

Respondetur, hujus etiam difficultatis solutionem facilè ex jam dictis erui posse. Deus itaque peccata non intendit, sed prohibet, imò tantum abest, Deum ea velle, ut tum adhortationibus externis, internisque illuminationibus homines ab eorum perpetratione avocet, tum poenis etiam propositis deterreat. Licèt ergo ad ea physicè concurrat, id tamen solummodo præstat à creatura rationali ad hoc determinatus, & ut indemnem servet illius libertatem; quem proinde concurrerit juxta naturæ rationalis leges, universique moderatori munus ei non præbere non potest, quamvis ut magis propriè loquar, ad peccandum non tam præbet Deus, quàm non denegat concursum.

III. Quod Deus motus appetitus in homine causat, non arguit peccata ei esse voluntaria.

Dices: Deus in homine producit motus appetitus, qui ad peccandum vehementer identidem instigant, & multò magis quàm suasio: si ergo homini suadenti sit secundum omnes peccatum ad quòd suadet voluntarium, ergò & Deo appetitus motum producenti. Respondet fortasè primò posset, Deum non suà quasi sponte, sed ab exigentiâ naturæ determinatam, motus illos appetitus ad peccandum instigantes producere, nec alio modo ad illorum productionem concurrere, quàm ad productionem peccati; sicque hi motus non magis sunt ei voluntarii, quàm peccatum ipsum. Secundò dico, quantumvis admitteretur, motus illos Deo esse voluntarios, non tamen sequeretur peccatum ex his secutum esse Deo voluntarium, imò averfatur illud, & positò etiam appetitus motu pro-

Posita etiam appetitus motibus, Deus peccatum averfatur & prohibet.

QUÆRES primò: Darine possit voluntarium absque omni actu voluntatis. Prima sententia est negativa: ita Valquez primà secundà. Disp. 92. cap. 2. Albertus in secundo, Dist. 35. a. 3. Cajetanus q. 6. a. 3. Henricus Quodi. 12. q. 2. a. 4. Gabriel in 2. Dist. 41. a. 3. dub. 3. & alij.

I. Prima sententia negat posse dari voluntarium sine omni actu voluntatis.

Secundà sententia contrariò affirmat, dari posse voluntarium absque omni actu voluntatis; hæc imprimis tenet S. Thomas 1. 2. q. 6. a. 3. & q. 71. a. 5. Durandus in secundo, Dist. 35. a. 1. q. 2. Aureolus ibid. a. 3. Ocham in 3. q. 10. Suarez hic, tract. 2. disp. 1. sect. 5. Valentia D. 2. q. 1. punct. 1. & alij.

II. Secunda sententia est affirmativa.

Existimo item inter has duas sententias facile componi posse, si distinguamus duo genera voluntarij, unum formale & directum, alterum interpretativum, & indirectum, quod in purà omiffione situm est: cum ergo Disp. 26. de Anima ostenderim possibilem esse puram omiffionem, voluntatemque proposito per intellectum objecto, posse ab omni actu cessare, non videtur negandum dari posse voluntarium indirectum, virtuale, & interpretativum, siquidem non velle objectum aliquod, auditionem scilicet sacri, aut sublevationem egentis prosequi, cum potes & debes, perindè est, ac si hæc directè & positivè nolles: ergo in his casibus datur voluntarium interpretativum.

III. Potest sine omni actu voluntatis dari voluntarium interpretativum, non formale.

Quæres secundò: utrum etiam dari possit voluntarium absque omni actu intellectus. Respondetur absque omni omnino actu intellectus non posse, cum nec positivè elicere actum circa objectum aliquod queat voluntas, nec actum liberè circa illud omittere, nisi objectum proponatur. Verum est quidem ad voluntarium non requiri explicitam cognitionem objecti, sed sufficere quòd

IV. Dari potest voluntarium absque omni consideratione objecti, non absque omni implicita.

